

Г.С. Манаєва, Ю.В. Гринь, Запоріжжя, Україна / G. Manaeva, Yu. Grin, Zaporizhzhia, Ukraina
e-mail: cpig.zsmu@gmail.com

МУЛЬТИМЕДІЙНІ ПРЕЗЕНТАЦІЇ ПРИ НАВЧАННІ АУДІЮВАННЮ ЛЕКЦІЙ ЗА ФАХОМ НА ДОВУЗІВСЬКОМУ ЕТАПІ

Анотація. У статті розглядаються методичні засади використання мультимедійних презентацій при навчанні аудіюванню фахових лекцій студентів-іноземців довузівського етапу навчання. Навчальна лекція є однією з провідних форм організації навчального процесу та презентації нової інформації на основних факультетах ВНЗ. Усвідомлене сприйняття іноземного мовлення на слух, визначення та запис головної інформації, а також її подальше продукування є надзвичайно складним для студентів-іноземців. Задача викладачів довузівського етапу навчання – допомогти студентам оволодіти вище зазначеними вміннями та навичками, підготувати їх до прослуховування лекцій за фахом. На основних факультетах більшість лекцій мають синкретичний характер: розповідь викладача супроводжується мультимедійною презентацією. Таким чином, поєднується зорове та слухове сприйняття, що, безумовно, сприяє кращому розумінню та засвоєнню навчального матеріалу. З метою підготовки студентів до такого формату лекцій було створено супровідний курс мультимедійних презентацій до навчальних та залікових лекцій. Опис даного курсу покладено в основу статті. Загалом описуваний курс складається з 12 мультимедійних презентацій, створених у програмі Microsoft PowerPoint. Мультимедійні презентації до всіх лекцій витримані в одному форматі та мають єдині принципи оформлення та компоновання навчального матеріалу. Використання мультимедійного супроводу дозволяє візуалізувати складні медико-біологічні поняття, наглядно продемонструвати процеси та явища, про які йдеться у лекції.

Ключові слова: навчальна лекція, інноваційні технології, мультимедіа, презентації, методика, українська мова як іноземна, фахова мова, довузівський етап навчання.

Annotation. The article deals with methodical bases of using multimedia presentations during the listening of specialty lectures by foreign students at the pre-university stage of education. Educational lecture is one of the principal forms of organization of an educational process and introducing new information at the main faculties of a higher educational institution. Conscious perception of a foreign speech aurally, definition and recording of the main information and its further production are incredibly complicated for foreign students. Teacher's task at the pre-university stage of education is to help students to master skills and abilities mentioned above, to prepare them for listening of specialty lectures. At the main faculties, lectures have a syncretic character: teacher's narration is supported by multimedia presentation. Therefore, visual and aural perception are combined, which undoubtedly leads to better understanding and memorizing of educational material. To prepare students for such format of lectures, it was created an accompanying multimedia presentations course for educational and test lectures. The description of the present course formed the basis of the article. Generally the described course consists of 12 multimedia presentations, created in Microsoft PowerPoint program. Multimedia presentations were made in one format and have common principles of design and configuration of educational materials. Using of multimedia support allows to visualize complicated medical and biological notions, graphically demonstrate processes and phenomena, which are depicted in the article.

Key words: educational lecture, innovative technologies, multimedia, presentations, methodic, Ukrainian as a foreign language, the language of specialty, pre-university stage of education.

Постановка проблеми. Інтеграція України в європейський освітній простір вимагає від українських викладачів ВНЗ широкого використання сучасних освітніх технологій, які б відповідали рівню освіти у країнах ЄС. Особливої актуальності проблема впровадження інноваційних педагогічних технологій набуває, коли мова йде про навчання іноземців в Україні. Високий рівень української освіти (зокрема, вищої медичної освіти) щорічно спонукає іноземну молодь обирати саме нашу країну для отримання професії.

Приїжджаючи на навчання до українських вишів, іноземці спочатку опановують українську мову (загальнолітературний та фаховий аспекти), а також вивчають українською дисципліни професійного спрямування, необхідні для вступу на перший курс (хімія, біологія, фізика та математика). Разом з тим задача викладачів довузівського етапу – не тільки мовна підготовка майбутніх студентів, а й адаптація до організаційних форм навчання, які використовуються на основних факультетах українських ВНЗ.

У Запорізькому державному медичному університеті навчання майбутніх лікарів, стоматологів та фармацевтів проходить з використанням інтерактивних технологій, таких як онлайн-курси, комп'ютерні

тестування, мультимедійні презентації тощо. Відповідно, всі ці освітні технології використовуються і на довузівському етапі навчання.

Мета статті. У цій статті ми детально зупинимось на проблемі впровадження мультимедійних технологій при навчанні аудіюванню лекцій за фахом.

Аналіз попередніх досліджень. Питання використання мультимедійних технологій на заняттях з іноземної мови є одним із ключових у сучасному науковому педагогічному дискурсі. Але дослідники, в основному, зосереджували свою увагу на використанні мультимедійних технологій на уроках іноземної мови у школі [1; 2] та на заняттях з іноземної мови у ВНЗ [3; 4; 5; 6; 7; 8]. Нажаль, методика використання мультимедійних презентацій на заняттях з української мови як іноземної не була об'єктом спеціального дослідження. Саме цим обумовлена наукова та практична новизна даної статті.

Виклад основного матеріалу. Варто зазначити, що навчальна лекція є однією з провідних форм організації навчального процесу та презентації нової інформації на основних факультетах. Усвідомлене сприйняття іноземного мовлення на слух, визначення та запис головної інформації, а також її подальше продукування є надзвичайно складним для студентів-іноземців. Задача викладачів довузівського етапу навчання – допомогти студентам оволодіти вище зазначеними вміннями та навичками, підготувати їх до прослуховування та продукування лекцій за фахом.

З цією метою на довузівському етапі навчання було створено навчальний посібник з навчання аудіюванню лекцій з фахової мови, який складається з 10 навчальних лекцій різного рівня складності та завдань до них.

Перші 6 лекцій побудовані за принципом «від простого до складного». На першому етапі студентам презентуються нові опорні слова та словосполучення за темою лекції. Далі ці слова та словосполучення подаються у реченнях, на прикладі яких студенти повторюють вже відомі лексико-граматичні конструкції або знайомляться з новими. Наступний рівень – це мікротексти-фрагменти лекції, на матеріалі яких студенти навчаються виокремлювати головну та надлишкову інформацію, ділити текст на змістовні частини, переказувати прослухані фрагменти. Наприкінці заняття студенти прослуховують повну лекцію, складають план лекції, пишуть ключові слова та розгорнутий конспект. Контролю розуміння лекції проводиться у формі тестових завдань різних типів: закриті (обрати один варіант із трьох запропонованих; розташувати пункти плану у правильній послідовності) та відкриті (закінчити речення, використовуючи власні записи).

Наступні 4 лекції методично близькі до таких, що читаються на основних факультетах медичного ВНЗ. До тестів додається завдання, у якому студентам треба обрати із запропонованих інформаційних блоків інформацію, яка пролунала у даній лекції. Домашнім завданням є переказ прослуханої лекції з опорою на власний конспект.

Завершується цей навчальний курс заліковою лекцією та тестами до неї. Таким чином, по закінченню підготовчого факультету студенти сповна володіють навичками аудіювання лекцій за фахом та складання повідомлень за інформацією лекції.

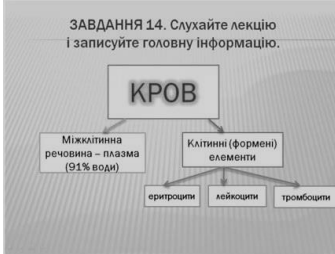

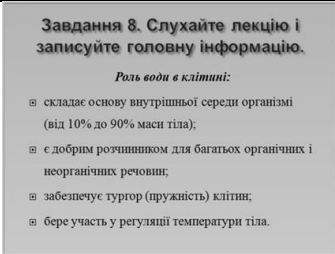
На основних факультетах більшість лекцій мають синкретичний характер: розповідь викладача супроводжується мультимедійною презентацією. Таким чином, поєднується зорове та слухове сприйняття матеріалу, що, безумовно, сприяє кращому розумінню та засвоєнню навчального матеріалу. Втім, до такого формату лекцій теж треба готувати заздалегідь. Саме з цією метою авторами цієї статті був розроблений супровідний курс мультимедійних презентацій до навчальних та залікових лекцій.

У цілому описуваний курс складається з 12 презентацій – до 10 навчальних та 2 залікових лекцій, створених у програмі Microsoft PowerPoint. Мультимедійні презентації до всіх лекцій витримані в одному форматі та мають єдині принципи оформлення та компонування навчального матеріалу. Так, на етапі презентації нових лексичних та лексико-граматичних одиниць подається їхній переклад трьома мовами: англійською, французькою та іспанською, який маркується прапорцями Великої Британії, Франції та Іспанії відповідно. Саме такий вибір мов пояснюється широкою розповсюдженістю та універсальністю англійської мови, а також специфікою студентського контингенту Центру підготовки іноземних громадян ЗДМУ, який здебільшого складається з представників Марокко та Еквадору.

При створенні мультимедійних презентацій до навчальних лекцій актуальним є питання використання наочності у завданнях, які спрямовані на розвиток навичок аудіювання та роботу з мікротекстами та фрагментами лекцій на слух. На нашу думку, для таких завдань було вдалим рішенням використання прийому самоконтролю та самоперевірки, що втілюється у рубриці «Перевірте себе», яка є важливою складовою перших 6 презентацій лекцій. Так, вже після виконання студентами завдання (наприклад, утворіть віддієслівні іменники від проданих дієслів; визначте головну інформацію прослуханого мікротексту; дайте відповідь на питання за прослуханим фрагментом лекції тощо) та його усного обговорення, правильна відповідь виводиться на слайд. Таким чином, студенти мають можливість внести корективи або виправити граматичні помилки у своєму конспекті лекції.

Під час читання повної лекції на слайди виводиться головна інформація, яку студенти записують з метою подальшого використання при виконанні тестів. Важливо, що на слайдах інформація подається не просто у

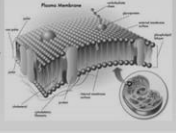

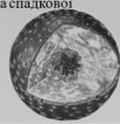
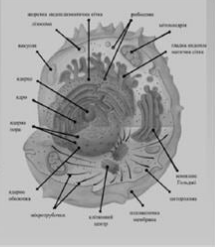
вигляді текстових фрагментів із лекції, а у виді таблиць, схем, маркованих списків. Порівнюємо тексти лекцій з відповідними слайдами:

Слайди	Фрагменти лекцій
	<p>Вона (кров – <i>прим. авт.</i>) складається з міжклітинної речовини – плазми і клітинних (формених) елементів: еритроцитів, лейкоцитів і тромбоцитів. Вам відомо, що 91% плазми крові становить вода, тому плазма рідка.</p>
	<p>Білки – це полімери, які складаються з амінокислот. З амінокислот синтезуються білки, специфічні для організму людини. <...> Жири – важливе джерело енергії. В процесі травлення жири розщеплюються на гліцерин і жирні кислоти. <...> Вуглеводи є органічними сполуками, до складу яких входять вуглець, водень і кисень. <...> Вуглеводи розщеплюються й окислюються до вуглекислого газу та води.</p>
	<p>Поговоримо про роль води у клітині. Вода складає основу внутрішньої середовища організму. У клітинах різного типу води міститься від 10% до 90% маси тіла. Вода є добрим розчинником для багатьох органічних і неорганічних речовин. Вода забезпечує тургор (пружність) клітин. Вода бере участь у регуляції температури тіла, тобто роль води у клітині велика.</p>

Такий прийом навчає студентів складати конспект лекції, правильно і логічно компонувати та швидко записувати головну інформацію.

Окрім того, презентація дозволяє візуалізувати складні медико-біологічні поняття, наочно продемонструвати процеси та явища, про які йдеться у лекції. Так, наприклад, навчальна лекція на тему «Фагоцитоз» супроводжується відеозаписами, які наочно демонструють описуваний процес: захоплення та розчинення клітинами-фагоцитами чужорідних тіл, а також фагоцитарну діяльність лейкоцитів.

Слайди	Фрагменти лекції «Клітина»
	<p>Клітини мають різні форми. Наприклад, вони можуть бути кулясті, дископодібні, паличкоподібні, кубічні, зірчасті.</p>
	<p>Усі клітини мають загальну будову. Вони складаються з плазматичної мембрани, цитоплазми та ядра.</p>

<p>Завдання 8. Слухайте лекцію і записуйте головну інформацію.</p> <p>Функції мембрани:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▣ відмежовує клітину від зовнішнього середовища. ▣ захищає клітину. ▣ через неї здійснюється живлення і дихання. 	<p>Клітина оточена плазматичною мембраною. Вона є у всіх клітин. Мембрана відмежовує клітину від зовнішньої середовища і захищає її. Через неї здійснюється живлення і дихання.</p>
<p>Завдання 8. Слухайте лекцію і записуйте головну інформацію.</p> <p>Цитоплазма</p> <p>У цитоплазмі містяться:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▣ ядро; ▣ різні структурні утворення (органоїди і включення). 	<p>Цитоплазма є колоїдним розчином білків, жирів, нуклеїнових кислот тощо. У цитоплазмі містяться ядро, різні структурні утворення (органоїди і включення).</p>
<p>Завдання 8. Слухайте лекцію і записуйте головну інформацію.</p> <p>Функції ядра:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▣ від нього залежить синтез білку у клітині; ▣ від нього залежить передача спадкової інформації 	<p>Ядро – це найважливіший компонент клітини. В ядрі знаходиться ядерний сік, хроматин та ядерце. Ядро відіграє важливу роль у житті клітини. Від нього залежить синтез білку у клітині і передача спадкової інформації.</p>
<p>Завдання 8. Слухайте лекцію і записуйте головну інформацію.</p> 	<p><i>Прим. авт.</i> Це зображення використовується при описі всіх органоїдів та включень клітини.</p>

Мультимедійна презентація до навчальної лекції на тему «Клітина» містить зображення як клітини в цілому, так і її окремих компонентів, будова та функції яких розглядаються у лекції. Розглянемо окремі слайди цієї презентації та зіставимо їх з відповідними фрагментами лекції:

Остання, десята лекція, а також залікові лекції подаються без попередньої передтекстової роботи, а переклад нових лексичних одиниць подається на слайдах у ході лекції. Студенти вже самостійно складають конспект лекції, а презентація виконує функцію наочності та візуалізації. Так, наприклад, у заліковій лекції на тему «Серцево-судинна система» на слайди виводяться зображення великого та малого кіл кровообігу, будови серця, а також анімаційне зображення, яке демонструє процес роботи серця.

Висновки. Таким чином, описувані мультимедійні презентації є цільним методичним комплексом, спрямованим на формування навичок синкретичного аудіо-візуального сприйняття лекцій за фахом іноземною мовою. Важливо, що саме аудіювання лишається ключовою навичкою, яка формується викладачем у процесі проведення навчальних лекцій, презентації ж виконують допоміжну, супровідну функцію.

Упровадження мультимедійних технологій у навчальний процес на заняттях з іноземної мови (зокрема, української як іноземної) сприяє підвищенню якості сприйняття інформації, в результаті чого зростає мотивація студентів, актуалізується пізнавальний інтерес, що призводить до покращення рівня знань з іноземної мови та фахових дисциплін, які вивчаються цією мовою.

Важливо, що презентації являють собою гнучку форму наочності, яку викладач може змінювати (збільшувати або зменшувати за обсягом та змістовною наповненістю) відповідно до вимог навчального процесу, індивідуальних особливостей групи, рівня підготовки студентів тощо.

Список використаних джерел:

1. Гридiна С. А. Доцiльнiсть використання мультимедiйних комп'ютерних презентацiй на уроках iноземних мов / С. А. Гридiна // Таврiйський вiсник освiти. – 2014. – № 2. – С. 210-214.
2. Денисова Ж. А., Денисов М. К. *Мультимедийная презентация языкового материала как методический прием* / Ж.А. Денисова, М.К. Денисов // Иностраннe языки в школе. – 2008. – № 3 стр. 20-27.
3. Коваленко А.В. Роль мультимедийной презентации на занятиях по иностранному языку в вузе [Электронный ресурс] / А.В. Коваль. – Режим доступа: <http://ito.edu.ru/2010/Tomsk/II/II-0-31.html>
4. Коваль Т.І. Інтерактивні технології навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах [Електронний ресурс] / Т.І. Коваль. – Режим доступа: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/viewFile/546/451>
5. Нікітіна Н. С. Використання мультимедійних засобів у викладанні іноземної мови професійного спрямування у вищій школі [Електронний ресурс] / Н.С. Нікітіна. – Режим доступа: <http://confesp.fl.kpi.ua/ru/node/1096>
6. Чередниченко Г. А. Застосування мультимедійних технологій у процесі навчання іноземним мовам / Г. А. Чередниченко, Л. Ю. Шапран, Л. І. Куниця // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. – 2010. – Вип. 155. – Ч. 1. – С. 184–192.
7. Чмель В.В. Використання презентацій для мотивації студентів немовних спеціальностей до вивчення англійської мови / В.В. Чмель // Матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Сучасна наука в мережі Internet» 25-27 лютого 2013 р. – Ч. 3 – К. : ТОВ «ТК Меганом». – С. 81-83.
8. Чмель В. В. Використання презентацій у викладанні іноземної мови професійного спрямування [Електронний ресурс] / В.В. Чмель. – Режим доступа: http://www.kamts1.kpi.ua/sites/default/files/files/chmel_vykorystannia%20presentatsij.pdf

УДК 378.016:78

Л.М. Маніта, Вінниця, Україна / L. Manita, Vinnytsia, Ukraine
О.Л. Мамонтова, Вінниця, Україна / H. Mamontova, Vinnytsia, Ukraine
e-mail: sea-gull1005@ukr.net

ДЕЯКІ АСПЕКТИ РОБОТИ КОНЦЕРТМЕЙСТЕРА З ІНСТРУМЕНТАЛІСТАМИ ТА ВОКАЛІСТАМИ

Анотація. Проблеми естетичної специфіки однієї з найзначніших музичних сфер ансамблю між концертмейстером та виконавцем належить до найменш простудійованих у музикознавчій та методичній літературі. Саме цим зумовлені актуальність і наукова новизна пропонованої статті, яка висвітлює складності професії піаніста-концертмейстера. Концертмейстерська робота – це специфічний вид мистецтва, який пов'язаний з уявою і фантазією, вимагає особливого музичного слуху і сприйняття, базується на високій ерудованості і професійній грамотності піаніста. Виходячи з того, що концертмейстер працює в ансамблі з виконавцями на різних музичних інструментах (струнні, духові, ударні, народні тощо), диригентами, вокалістами, з виконавськими колективами (хоровими, вокальними, інструментальними, танцювальними) він повинен знати різні аспекти роботи з кожним із своїх партнерів, і володіти відповідними професійними навичками. Автори статті, зокрема, розглядають найбільш важливі подібності та відмінності виконання фортепіанної партії, при роботі з інструменталістами і вокалістами. Дана проблематика досить актуальна, важлива на сучасному етапі і не втрачає своєї значущості.

Ключові слова. Піаніст-концертмейстер, ансамбль, камерний ансамбль, інструменталісти, вокалісти.

Annotation. The problems of the aesthetic specificity of one of the most significant musical spheres of the ensemble between the concertmaster and the artist belongs to the least learned in musicology and methodical literature. This is precisely the relevance and scientific novelty of the proposed article, which highlights the complexity of the profession of pianist-concertmaster. Concertmaster's work is a specific type of art that is associated with imagination and fantasy, requires special musical hearing and perception, based on the high erudition and professionalism of the pianist. Proceeding from the fact that the concertmaster works in an ensemble with performers on different musical instruments (string, wind, shock, folk, etc.), conductors, vocalists, with performing groups (choral, vocal, instrumental, dance), he should know different aspects of work with each from their partners, and have the appropriate professional skills. The authors of the article, in particular, consider the most important similarities and differences in the performance of the piano party, when working with instrumentalists and vocalists. This problem is very relevant, important at the present stage and does not lose its significance.